

КАМФОРТНАЕ ВІЗУАЛЬНАЕ АСЯРОДДЗЕ:
РОЛЯ ДЗВЯРНЫХ І ВАКОННЫХ ЗАПАЎНЕННЯЎ
Мінск, Беларускі нацыянальны тэхнічны ўніверсітэт

Анотацыя: У артыкуле пералічваецца шэраг актуальных праблем візуальнага асяроддзя і асвятляецца спецыфічная функцыя фасадных запаўненняў як часткі пазітыўнага аблічча навакольнага атачэння.

Abstract: The thesis identifies a range of modern issues of visual environment and highlights the particular function of door and window assemblies as attributes of comfortable habitat.

Ключавыя словы: візуальная экалогія, псіхафізічны стан, гарадскі партэр, вакно, дзверы, запаўненні, праёмы.

Keywords: visual ecology, psychophysical state, urban parterre, window, door, filling, openings.

Візуальныя якасці навакольнага асяроддзя, як іншыя экалагічныя фактары, непасрэдным чынам уздзейнічаюць на жыццё людзей, іх псіхічны і фізічны станы, сацыяльныя паводзіны. Асабліва гэта тычыцца урбанізаваных прастораў. Даследаваннем разнастайных механізмаў і эфектаў уплыву бачнага на арганізм чалавека займаецца «відэаэкалогія» або «візуальная экалогія». Народжаная на стыку даследаванняў у галіне эстэтыкі архітэктуры і дызайна паселішчаў і псіхафізіялогіі, яна стала асабліва запатрабаванай у сувязі з сучаснымі працэсамі імклівай урбанізацыі і росту колькасці гарадскога насельніцтва. Паводле тэзаў відэаэкалогіі дэструктыўнае візуальнае асяроддзе можа быць агрэсіўным, гамагенным і камбініраваным з гэтых двух тыпаў (блочнае, буйнапанельнае будаўніцтва і г.д.). Гамагеннае вызначаецца малой колькасцю бачных элементаў, манатоннасцю, манахромнасцю. У ім не можа паўнаважна функцыянаваць бінакулярны апарат вока, а зрокавыя аналізатары вымушана працуюць у максімальным напружанні. Агрэсіўнае візуальнае асяроддзе мае вялікую колькасць аднолькавых элементаў, якія бачны адначасова, што не дае кропкі фіксацыі позірку. Гэта прыводзіць да перагрузкі цэнтра аналізу зрокавай інфармацыі, выклікае арганічныя змены мозга [1, с.6, 65, 71]. Акрамя агрэсіўнасці і гамагеннасці асноўнымі прыкметамі эстэтычнага забруджвання лічацца манахромнасць архітэктурнага асяродку, невыразнасць будынкаў, дысгарманічная дыспрапорцыянасць, парушэнні сіметрыі і маштабнасці на фасадах, адсутнасць адзінства з прыродным атачэннем. Адпаведна, камфортнае візуальнае асяроддзе не мае гэтых фактараў раздражнення [2, с.45-47].

Яшчэ адным важным чыннікам, які актуалізуе пытанні праблем фарміравання асяроддзя, стала распаўсюджанне ідэі «дэантрапалагізацыі» ў архітэктуры, і змяншэнню ролі маштабнасці (а разам з ёй і ўзаемазвязанай іерархічнасці элементаў) як сродка выразнасці, з дапамогай якога ствараюцца інфармацыйныя ўказальнікі ў выглядзе пластычных члянэнняў і забяспечваецца агульная суаднесенасць вонкавых формаў з чалавекам [3, с.86]. Пры наяўнасці дыспрапорцыі маштаба часта парушаюцца кінэстэтычныя адчуванні, звязаныя з усведамленнем месцазнаходжання ўласнага цела ў прасторы. Гарадское асяроддзе – складана арганізаваная сукупнасць функцыянальных узаемасувязяў і матэрыяльна выяўленых арыентыраў паміж імі. Пастаяннае ўзаемадзеянне паміж пачуццёвым успрыманням і паняткавым мысленнем патрабуе ў першую чаргу выразных сродкаў прачытання архітэктурнага тэкста, і яго спрашчэнне, выкарыстанне абмежаванага арсенала прыёмаў, пазбаўляе асяродак шматвобразнай разнастайнасці. Безжыццёвасць і эмацыйная беднасць забудовы, а таксама адмова ад багацця традыцыйных рашэнняў, змяншаюць яе пачуццёвы, духоўны, сімвалічны сэнсы, а таксама трансліруюць негатыўнае светаўспрыняцце, эканамічныя праблемы, агрэсіўнасць прыродна-кліматых умоваў (да прыкладу: архітэктура канцэнтрацыйных баракаў, лагераў бежанцаў, паселішчы вахтавікоў і інш.) [4, с.16-17, 50].

Камфортнае асяроддзе ўтрымлівае ў сабе вялікую разнастайнасць элементаў навакольнай прасторы. Згушчэнне і разрэжванне элементаў і дыстанцый паміж імі, крывыя рознай таўшчыні, багатая колеравая гама, сілуэтнасць адпавядаюць галоўным прыродным кампанентам экасферы. Гарманічныя прапарцыйнасць, разнастайнасць і дэкарыраванне архітэктуры ў кантэксце відэаэкалогіі атрымліваюць функцыянальны сэнс. Пазітыўны візуальны асяродак ствараюць аб'екты, якім уласціва выразнасць аб'ёмна-прасторавых рашэнняў і фасаднага дэкара, падкрэсліванне такіх важных архітэктурна-пластычных вузлоў будынкаў, як вокны і дзверы. Выкарыстанне адрозных тыпаў ваконных і дзвярных запаўненняў і аздабленняў, абрысаў і памераў праёмаў, іх дэкаратыўная апрацоўка, мастацкі выкананыя краты, колеравая гарманізацыя – як частка агульнай сістэмы разнастайных архітэктурных элементаў – дазволіць пазбегнуць утварэння буйнамаштабнага агрэсіўнага асяроддзя і лакальных палёў візуальнага дыскамфорта. Замена старых прафіліраваных запаўненняў на новыя, спрошчаныя: аднародныя плоскасці, шкло без падзелаў – вядзе да знікнення дэталі ў прасторы першых паверхаў (т.зв. гарадскі партэр), якая грае вялікую ролю ва ўспрыняцці архітэктуры паселішча ў цэлым [5, с.85,161]. Выкарыстанне прынцыпаў, распрацаваных у мінулым варта ўвагі яшчэ і з гледзішча адпаведнасці забеспячэнню візуальнага адзінства ўспрыняцця, якое характэрызуецца супадпарадкаванасцю, сувымернасцю і ўраўнаважанасцю элементаў, іх паўтараемасцю паасобку ў розных маштабах і ў агульным [6]. Такім чынам, структурная арганізацыя вонкава цэластных аб'ектаў не магчымая без увагі да формы дзвярных і ваконных праёмаў і прапрацоўкі іх запаўненняў як паўнаважнай часткі кампазіцыйнага рашэння фасада.

Мал. 1. Прыклады гамагеннага (злева – ЖК “Мінскі квартал”) і камфортнага (справа – Успенскі сабор у Жыровічах) архітэктурнага асяроддзя

Літаратура

1. *Городков, А.В. Экология визуальной среды / А.В. Городков, С.И. Салтанова. – Санкт-Петербург : Лань, 2013. – 192 с.*
2. *Тетиор, А.Н. Городская экология : учеб. пособие для вузов / А.Н. Тетиор. – Москва : Академия, 2006. – 336 с.*
3. *Мелодинский, Д.Л. Масштаб в архитектурной композиции : учебное пособие / Д.Л. Мелодинский. – Москва : ЛЕНАНД, 2019. – 176 с.*
4. *Федоров, В.В. Архитектурный текст: Очерки по восприятию и пониманию городской среды / В.В. Федоров. – Москва : ЛЕНАНД, 2016. – 180 с.*
5. *Городков, А.В. Экология визуальной среды / А.В. Городков, С.И. Салтанова. – Санкт-Петербург : Лань, 2013. – 192 с.*
6. *Ганзен, В.А. Восприятие целостных объектов / В.А. Ганзен. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1974. – 152 с.*